

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 776/2016-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 213/2013 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 113/2015 a jeho rozsudkom z 3. februára 2016, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júna 2016 osobne doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 213/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“) a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 113/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“) a jeho rozsudkom z 3. februára 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka, ktorá je právnickou osobou podnikajúcou v oblasti poisťovníctva, uzavrela s poisťníkom poisťnú zmluvu, ktorá obsahovala vo všeobecných poisťných podmienkach pre životné poistenie aj tzv. rozhodcovskú doložku, podľa ktorej všetky spory súvisiace s uzavretou poisťnou zmluvou budú riešené pred rozhodcovským súdom, ktorým bol Arbitrážny súd Košice. Sťažovateľka v sťažnosti uvádza, že ako žalovaná bola účastníčkou napadnutého konania vedeného okresným súdom, predmetom ktorého bolo rozhodovanie o zrušení rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 3 C 2745/2012 z 19. januára 2012 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“) priznávajúceho jej peňažné nároky, ktoré boli predmetom rozhodcovského konania.

Okresný súd napadnutým rozsudkom rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice zrušil, odložil jeho vykonateľnosť, uložil sťažovateľke zaplatiť žalobcovi trovy konania v sume 593,45 €, ako aj zaplatiť z titulu súdneho poplatku sumu 99,50 € a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke trovy konania v sume 177,40 €.

Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd napadnutým rozsudkom napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o zrušení rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu Košice a vo výroku o odložení jeho vykonateľnosti potvrdil, vo výroku o trovách konania rozhodol tak, že sťažovateľka je povinná nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 472,46 €, a vo výroku o povinnosti žalobcu zaplatiť sťažovateľke trovy konania v sume 177,40 € rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec v tomto rozsahu vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľka namieta, že napadnutý rozsudok krajského súdu je nepreskúmateľný a arbitrárny, a v tejto súvislosti najmä uvádza:

„Dôvodom zrušenia rozhodcovského rozsudku súdom prvého stupňa bolo to, že aj keď bola rozhodcovská doložka individuálne dojednaná - čo súd prvého stupňa výslovne uviedol - existoval dôvod neplatnosti keďže sa strany nedohodli na osobe konkrétneho rozhodcu resp. rozhodcovského súdu. Sťažovateľ tento záver namietal - jeho podstatnou odvolacou námietkou bolo, že neuvedenie konkrétneho rozhodcu či súdu nespôsobuje neplatnosť (ani neurčitost') rozhodcovskej doložky ako takej, nakoľko samotný zákon s takouto situáciou počíta a v zák. č. 244/2002 Z. z. ju aj rieši. Odvolací súd potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu poukazujúc na ust. § 219 ods. 2 O. s. p., ale nijako nezdôvodnil, prečo by uvedené malo spôsobovať neplatnosť celej rozhodcovskej doložky ale najmä podľa akého právneho predpisu vyvodil takúto neplatnosť, pretože samotný zákon o rozhodcovskom konaní s touto situáciou výslovne počíta a upravuje ju.“

Sťažovateľka zdôrazňuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu nedáva dostatočné odpovede na jej námietky smerujúce proti napadnutému rozsudku okresného súdu, pričom z jeho všeobecných záverov nie je zrejmé, že by sa krajský súd zaoberal podstatnými otázkami. Podľa sťažovateľky krajský súd bez ďalšieho prevzal závery okresného súdu, pričom nesprávnosť záveru o tom, že *„neuvedenie konkrétneho rozhodcu či rozhodcovského súdu je dôvodom neplatnosti rozhodcovskej doložky, sťažovateľ podrobne odôvodnil v podanom odvolaní a na ňom aj trvá“*.

Sťažovateľka okrem toho zdôrazňuje, že okresný súd *„tento dôvod neplatnosti uviedol až v odôvodnení rozsudku súdu prvého stupňa, a tieto skutočnosti neboli predmetom konania pred súdom, a ani jedna zo strán, teda ani žalobca na tento dôvod nepoukazovali. Ide jednoznačne o prekvapivé rozhodnutie, a to aj vzhľadom na to, že súd porušil ust. § 118 ods. 2 O. s. p. ako aj nevyužil ust. § 100 ods. 1 O. s. p., aby strany informoval o tom, že mieni rozhodcovskú doložku posudzovať aj z tohto hľadiska. Súd prvého stupňa ani neumožnil stranám dokazovanie v tejto časti, ani im neumožnil sa k tomuto vyjadriť! Súd porušil zásadu kontradiktórnosti konania, konal nad rámec žalobného návrhu, porušil*

rovnosť strán pretože znemožnil sťažovateľovi svojim postupom vyjadriť sa k tomu, čo súd považoval za dôležité pre rozhodnutie vo veci samej a znemožnil mu aj dokazovanie.“

Sťažovateľka tvrdí, že jej práva boli hrubo porušené postupom okresného súdu, pričom krajský súd uvedené porušenie nielenže „nenapravil, ale znásobil“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v spojení s právom sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo sťažovateľa na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako i právo sťažovateľa garantované čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, postupom v konaní a rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach zo dňa 3. 2. 2016 sp. zn. 9 Co 113/2015-230 a postupom v konaní a rozhodnutím Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 29. 10. 2014 sp. zn. 6 C 213/2013-177, porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 3. 2. 2016 sp. zn. 9 Co 113/2015-230 a rozsudok Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 29. 10. 2014 sp. zn. 6 C 213/2013-177 sa rušia a vec sa vracia Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 363,79 €, ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., konajúcej JUDr. Danielom Blyšťanom, advokátom, do dvoch mesiacov od vyhlásenia tohto nálezu v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa ústavy a listiny a práva podľa dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho napadnutým rozsudkom

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť.

Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti napadnutému rozsudku okresného súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, mohla sťažovateľka podať odvolanie (čo aj využila), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa ústavy a listiny a práva podľa dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho napadnutým rozsudkom

Sťažovateľka odôvodňuje namietané porušenie svojich práv podľa ústavy, listiny a dohovoru, ku ktorým malo dôjsť postupom krajského súdu a napadnutým rozsudkom vydaným v tomto konaní predovšetkým tým, že krajský súd sa nevysporiadal s jej odvolacou námietkou, ktorou spochybňovala správnosť záveru okresného súdu o tom, že *„neuvedenie konkrétneho rozhodcu či rozhodcovského súdu je dôvodom neplatnosti rozhodcovskej doložky“*. Z uvedených dôvodov sťažovateľka považuje napadnutý rozsudok krajského súdu za arbitrárny a porušujúci jej práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Okrem toho sťažovateľka namieta, že okresný súd o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu v Košiciach rozhodol bez toho, aby účastníkov konania informoval o tom, že mieni rozhodcovskú doložku, ktorá bola súčasťou všeobecných poistných podmienok, posúdiť aj z hľadiska prípadnej neplatnosti z dôvodu

„*neuveдения конкретного rozhodcu, či rozhodcovského sídu*“. Napadnutý rozsudok krajského sídu, ktorým bolo pochybenie okresného sídu podľa sťažovateľky potvrdené, preto odporuje zárukám kontradiktórnosti konania obsiahnutým v základnom práve zaručenom v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.2.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského sídu v napadnutom konaní a jeho napadnutým rozsudkom

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom síde vyplýva, že úlohou ústavného sídu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného sídu je sťažnosť zjavne neopodstatnená, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný síd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, patrí aj absencia ústavnoprávneho rozmeru namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 362/09).

Ústavný síd napadnutý rozsudok krajského sídu preskúmal z hľadiska možného porušenia sťažovateľkinho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sústreďujúc sa pritom na posúdenie, či je napadnutý rozsudok krajského sídu ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnený a či ho nemožno považovať za arbitrárny.

Pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) si ústavný síd osvojil judikatúru Európskeho sídu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08).

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných

zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 234/2014).

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

V relevantnej časti napadnutého rozsudku krajského súdu sa uvádza:

„Nárok, o ktorom bolo rozhodnuté rozsudkom Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 3 C/2745/12 zo dňa 19. 01. 2012 žalovaný opiera o zmluvné dojednanie, ktoré súvisí s poisťovnou zmluvou, uzavretou medzi účastníkmi konania, ktorá je jednoznačne zmluvou spotrebiteľskou, keďže napĺňa všetky znaky v zmysle § 52 Občianskeho zákonníka, účinného

v čase uzavretia zmluvy. Niet pochyb o tom, že poistnú zmluvu uzavrela žalovaná, ktorá pri poskytovaní poistenia vystupovala v rámci svojej podnikateľskej činnosti ako dodávateľ a žalobca vystupoval ako fyzická osoba, ktorý zabezpečoval svoje potreby, teda ako spotrebiteľ. Súčasne išlo o štandardnú formulárovú zmluvu, keďže daný zmluvný vzťah sa riadil aj obsahom zmluvných dojednaní, obsiahnutých vo VPP, ktoré sa stali súčasťou zmluvy a ktoré spĺňajú všetky znaky zmluvy formulárovej. Preto správne súd prvého stupňa pri posudzovaní platnosti rozhodcovskej doložky a dôvodov zrušenia rozhodcovského rozsudku túto skúmal aj z pohľadu ochrany spotrebiteľa... Odvolací súd sa zhoduje so záverom súdu prvého stupňa o neplatnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu, že rozhodcovská doložka neobsahuje určenie rozhodcu, resp. konkrétny spôsob jeho určenia. Takáto rozhodcovská doložka je neplatná v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor so zákonom. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. rozhodcovská zmluva je dohoda medzi zmluvnými stranami o tom, že všetky alebo niektoré spory, ktoré medzi nimi vznikli alebo vzniknú v určenom zmluvnom alebo v inom právnom vzťahu, sa rozhodnú v rozhodcovskom konaní.

Podľa § 4 ods. 1 cit. zákona rozhodcovská zmluva môže mať formu osobitnej zmluvy alebo formu rozhodcovskej doložky k zmluve.

Podľa § 4 ods. 2 cit. zákona rozhodcovská zmluva musí mať písomnú formu, inak je neplatná. Písomná forma je zachovaná, ak je rozhodcovská zmluva obsiahnutá v dokumente podpísanom zmluvnými stranami alebo vo vzájomne vymenených listoch, ak je dohodnutá telefaxom alebo pomocou iných telekomunikačných zariadení, ktoré umožňujú zachytenie obsahu rozhodcovskej zmluvy a označenie osôb, ktoré ju dohodli.

Podľa § 8 ods. 1 cit. zákona zmluvné strany sa v rozhodcovskej zmluve môžu dohodnúť na osobe rozhodcu (rozhodcov) alebo na postupe jeho dodatočného ustanovenia.

Podľa § 8 ods. 2 cit. zákona ak sa zmluvné strany nedohodli na osobe rozhodcu (rozhodcov), ani na postupe jeho dodatočného ustanovenia,

a) pri rozhodcovskom konaní s tromi rozhodcami každá zmluvná strana ustanoví jedného rozhodcu a takto ustanovení rozhodcovia následne ustanovia tretieho predsedajúceho rozhodcu; ak zmluvná strana neustanoví rozhodcu do 15 dní od požiadania druhej zmluvnej strany alebo ak dvaja ustanovení rozhodcovia neustanovia tretieho

predsedajúceho rozhodcu do 30 dní od ich ustanovenia, rozhodcu na žiadosť zmluvnej strany ustanoví vybraná osoba alebo súd,

b) pri rozhodcovskom konaní s viac ako tromi rozhodcami sa postupuje pri merane podľa písmena a),

c) pri rozhodcovskom konaní s jedným rozhodcom tohto rozhodcu na žiadosť zmluvnej strany ustanoví vybraná osoba alebo súd.

Ako vyplýva z vyššie cit. zákonných ustanovení, vzhľadom na skutočnosť, že pre platnosť rozhodcovskej doložky sa vyžaduje jej písomné dojednanie je nevyhnutné, aby písomnou formou bol ustanovený aj rozhodca, ktorý bude prejednávateľ a rozhodovať vec v rozhodcovskom konaní alebo postup jeho ustanovenia. Pre zachovanie transparentnosti výberu rozhodcu a rovnosti strán v rozhodcovskom konaní nemôže byť výber rozhodcu ponechaný len na vôli jednej zo sporových strán. Táto požiadavka je zvlášť zvýraznená v spotrebiteľských vzťahoch, keďže jej porušenie spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, teda ak k výberu rozhodcu dochádza zo strany dodávateľa.“

Konkretizujúc uvedené východiská na vec sťažovateľky, krajský súd v napadnutom rozsudku ďalej uvádza:

«V prejednávanej veci je zrejmé, že v osobitných zmluvných dojednaniach č. 01/2007 k poistnej zmluve č. 4483500012 účastníci konania síce prejavili vôľu, že namiesto súdneho konania z dôvodu účelnosti, praktickosti a rýchlosti v prípade vzniku akéhokoľvek sporu sa podrobia rozhodcovskému konaniu, z tohto dojednania však nevyplýva, že by sa dohodli na osobe rozhodcu alebo postupe jeho ustanovenia tak, ako má na mysli § 8 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. Z týchto dôvodov nemožno takúto rozhodcovskú doložku považovať za platnú. Úvahy žalovanej, že v danom prípade došlo k porušeniu rovnosti strán tým, že súd prvého stupňa nevyrubil žalobcovi súdny poplatok za podanie žaloby, nemožno považovať za opodstatnené. Žalobca je totiž v zmysle § 4 ods. 2 písm. za/ zákona č. 71/1992 Zb. ako spotrebiteľ domáhajúci sa ochrany svojich práv oslobodený od platenia súdnych poplatkov. Polemiky odvolateľa o tom, že súd prvého stupňa považoval rozhodcovskú doložku za individuálne dojednanú a preto túto zmluvnú podmienku je nutné považovať za platnú z pohľadu spotrebiteľského práva sú bez právneho významu za situácie, keď v danom

prípade bol naplnený dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku v zmysle § 40 ods. 1 písm. d zákona č. 244/2002 Z. z. Pre zrušenie rozhodcovského rozsudku totiž „stačí“, pokiaľ je naplnený jeden z dôvodov uvedených v § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 219 ods. 1, 2 O. s. p. potvrdil rozsudok vo výroku o zrušení rozhodcovského rozsudku a vo výroku o odložení vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku.»

Vychádzajúc z citovaného, ústavný súd zastáva názor, že odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu je dostatočné a zrozumiteľné. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu dostačujúco vysvetlil, prečo potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu v časti neplatnosti rozhodcovskej doložky, pričom jeho závery možno považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné.

K námietke nevysporiadania sa so všetkými skutočnosťami uvádzanými sťažovateľkou ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou poznamenáva, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka konania na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Keďže napadnutý rozsudok krajského súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnený, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právnych záverov krajského súdu.

S poukazom na to, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní

(I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

II.2.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho napadnutým rozsudkom

Sťažovateľka v sťažnosti namieta aj porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy v časti záruk týkajúcich sa kontradiktórnosti napadnutého konania. Sťažovateľka pritom namieta, že napadnutý rozsudok okresného súdu je prekvapivý, keďže okresný súd účastníkov konania neoboznámil s tým, že mieni posúdiť neplatnosť rozhodcovskej doložky aj z dôvodu neuvedenia konkrétneho rozhodcu, v ktorého právomoci by bolo prípadný spor medzi účastníkmi konania rozhodnúť. Na tento dôvod neplatnosti pritom okresný súd poukázal až v odôvodnení svojho rozhodnutia, takže tieto skutočnosti neboli predmetom konania pred okresným súdom. Okresný súd tým podľa sťažovateľky porušil § 118 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“) a neuplatnil ani postup podľa § 100 ods. 1 OSP, „*aby strany informoval o tom, že mieni rozhodcovskú doložku posudzovať aj z tohto hľadiska*“.

Podľa § 118 ods. 1 OSP po začatí pojednávania účastníci prednesú alebo doplnia svoje návrhy a predseda senátu alebo samosudca oznámi výsledky prípravy pojednávania.

Podľa § 118 ods. 2 OSP po vykonaní úkonov podľa odseku 1 predseda senátu alebo samosudca podľa doterajších výsledkov konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa názoru ústavného súdu samotné porušenie § 118 ods. 1 alebo 2 OSP vo veci sťažovateľky konajúcimi všeobecnými súdmi nemôže *eo ipso* mať za následok porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy v časti zaručujúcej kontradiktórnosť konania. Dôležitými skutočnosťami relevantnými pre posúdenie namietaného porušenia príslušnej časti základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je totiž dodržanie záruk kontradiktórnosti v napadnutom konaní ako celku.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), ktorý už judikoval, že zásada kontradiktórnosti vo všeobecnosti nepriznáva každému účastníkovi konania len právo oboznámiť sa s listinami a pripomienkami predkladanými súdu protistranou a vyjadrovať sa k nim, ale tiež zahŕňa právo účastníkov konania oboznamovať sa a vyjadrovať sa k právnym dôvodom uplatňovaným súdom *ex offio*, na ktorých chce súd založiť svoje rozhodnutie. Súdny dvor zdôraznil, že na splnenie požiadaviek spojených s právom na spravodlivé súdne konanie je totiž potrebné, aby sa účastníci konania oboznámili a mali možnosť kontradiktórne sa vyjadriť tak ku skutkovým, ako aj k právnym okolnostiam, ktoré sú rozhodujúce pre výsledok konania (Európska Komisia proti Írsku a i., C-89/08, rozsudok z 2. 12. 2009, ECLI:EU:C:2009:742, body 55 a 56).

Obdobne bola otázka dodržania záruk kontradiktórnosti už predmetom preskúmania v totožných veciach sťažovateľky prostredníctvom posúdenia kľúčovej otázky, či možno pochybenie súdu prvého stupňa spočíva v tom, že nedal sťažovateľke možnosť vyjadriť sa k svojim skutkovým zisteniam a z nich vyplývajúcejmu právnemu posúdeniu veci, konvalidovať v odvolacom konaní. Podľa právnych záverov k tejto kľúčovej námietke sťažovateľky zhrnutých do zjednocujúceho stanoviska pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2014 zo 7. mája 2014 pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačí, ak je účastníkovi konania táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní.

Aplikáciou právnych záverov vyslovených v označenom zjednocujúcom stanovisku pléna ústavného súdu na veci sťažovateľky je preto potrebné aj jej námietku týkajúcu sa namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v časti záruk

kontradiktórnosti, ku ktorému malo dôjsť porušením § 118 ods. 2 OSP zo strany všeobecného súdu, považovať za nedôvodnú. Pre ústavnú konformnosť napadnutých konaní ako celku totiž postačovalo, že sťažovateľke bola daná možnosť vyjadriť sa k sporným skutkovým zisteniam a z nich vyplývajúcejmu právnomu posúdeniu veci okresným súdom v následnom odvolacom konaní.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní aj túto časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2016